

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, ПРАКТИКА

**Матеріали XII Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції**

24 листопада 2021 р.

м. Умань

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051(06)

A43

Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 5 від 08.12.2021 р.)

Гол. ред та відповідальний за збірник.

Бойченко В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-дослідної лабораторії педагогічної компетентності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Коберник О. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кравченко О. О. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ткачук Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

Коляда Н. М. – доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Пащенко Д. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київського обласного інституту ПОПК»

A43 Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, (м. Умань, 24 листопада 2021 р.) / гол. ред. Бойченко В. В. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. – 241 с.

До збірника увійшли матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика», яка була проведена кафедрою педагогіки та освітнього менеджменту і науково-дослідною лабораторією педагогічної компетентності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини за участю Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського 24 листопада 2021 року. Основна тематика опублікованих у збірнику статей відповідає напрямам роботи конференції:

- дидактичні та методичні аспекти підготовки майбутнього педагога;
- формування професійної компетентності в умовах освітнього середовища закладу вищої освіти;
- формування управлінської культури керівника закладу освіти;
- історія становлення і розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогічної освіти;
- формування професійного мислення педагога;
- загальнокультурна парадигма професійної підготовки майбутніх педагогів.

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051(06)

©Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Білянська Марія, Новохацька Вікторія

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ Я. А. КОМЕНСЬКОГО
ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....161

Музика Яна

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНИХ ЗАКЛАДІВ У США.....165

Прищеп Світлана, Кусенко Альбіна

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ:
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД.....170

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ПЕДАГОГА

Бойченко Валентина

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ: РОЗВИТОК «М'ЯКИХ» НАВИЧОК174

Власенко Катерина

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....179

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Андрущенко Людмила, Бялик Оксана

ДОЗВІЛЛЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ...183

Анцибор Анатолій

СУЧАСНЕ СОЦІАЛЬНЕ АУТСАЙДЕРСТВО, ЙОГО ІНТЕРПРЕТАЦІЯ
ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....187

Бялик Оксана

ПРОБЛЕМА ЖИТТЄВОГО ПРОЕКТУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....193

Вельченко Анжеліка, Кудла Марія

ПРОБЛЕМА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ФАХІВЦІВ ОСВІТНЬОЇ
ГАЛУЗІ В РИНКОВИХ УМОВАХ.....198

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Марія Білянська

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики навчання природничих дисциплін Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Вікторія Новохацька

здобувачка першого рівня вищої освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ Я. А. КОМЕНСЬКОГО ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

На сучасний стан розвитку України, її освітній простір, науку і культуру впливають фундаментальні зміни у суспільній системі цінностей та ціннісній орієнтації. У контексті розбудови нової української школи науковці, вчителі та управлінці в галузі освіти звертаються до ідей вітчизняних педагогів, досвіду зарубіжних наукових шкіл, концепцій, робіт класиків педагогічної науки, зокрема, відомого чеського педагога і мислителя, фундатора наукової педагогіки Я. А. Коменського (1592 – 1670). Його життя – яскравий приклад безкорисливого служіння народній освіті. Педагогічні ідеї та думки Я. А. Коменського були своєчасними і значущими як для його сучасників, так і для сьогодення. Він сміливо запропонував концепцію загального навчання – «освіта потрібна всім» [1, с. 123].

Наукові ідеї та теоретичні розробки Я. Коменського завжди були предметом уваги багатьох учених (Д. Лордкіпанідзе, В. Лучкевич, Б. Мітюров, Ф. Науменко, О. Піскунов та ін.). Його творча спадщина справила значний вплив на розвиток світової педагогіки та шкільної практики.

Педагогічна теорія видатного мислителя творчо переосмислена і розвинута, широко використовується сьогодні у реформуванні українського шкільництва. У Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту, «Про загальну середню освіту» виразно простежуються погляди педагога на цілі та завдання виховання, ідеї

природовідповідності та народності, його підходи до визначення змісту освіти, обґрунтування принципів, форм і методів навчання, вимоги до підготовки вчителів [5; 6; 7]. Ідея всебічності у вихованні теж проймає педагогічні твори Я. А. Коменського [1]. Стверджуючи, що людина є частиною природи і підкорюється її універсальним законам, автор «Великої дидактики» обґрунтував принцип природовідповідності у вихованні, який одержав подальший розвиток у педагогічних теоріях А. Дістервега, О. Духновича, Й. Песталоцці, Ж. Ж. Руссо, К. Ушинського та ін. Його ідеї з урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів дошкільного, молодшого, середнього та старшого шкільного віку знайшли втілення в освітньому процесі сьогодення [3; 4; 8]. Педагог запропонував вікову періодизацію дітей від раннього до підліткового та юнацького віку і відповідно до цього розробив шкільну систему [1, с. 43].

Завдання, зміст, форми та методи роботи з дітьми були запропоновані вченим у книзі «Материнська школа». Проаналізувавши сучасні освітні програми для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (програма «Впевнений старт», «Я у Світі. Програма розвитку дитини від трьох до шести (семи) років», «Світ дитинства», «Школа розумного руху» тощо), можемо зробити висновок про їх втілення у цих документах. Так, у програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», який відображає сфери життя: «Природа», «Культура», «Люди» та «Я сам» з урахуванням умов розвивального, предметного, природного, соціального середовища та потреб, інтересів, запитів, здібностей дітей [4; 8].

Складаючи шану заслугам великого педагога в розвитку теоретичних основ класно-урочної системи, поліпшуючи її, педагогічні колективи шкіл, педагоги-дослідники зайняті сьогодні пошуками нових форм і методів навчання, які б гарантували «гнучке поєднання індивідуальної та групової, самостійної і керованої, класної і домашньої діяльності» [1, с. 67]. Положення класно-урочної системи навчання впродовж декількох століть є актуальними (навчання розпочинається щороку в один і той самий час; навчальні матеріали ретельно розподіляються відповідно до тривалості навчання, одночасно навчається певна кількість учнів (клас); кожен урок має чітко визначену тему та основні завдання; наявність перерв та канікул), а урок залишається однією з основних форм організації освітнього процесу в школі. У педагогічній спадщині

Я. А. Коменського ми знаходимо також цінні задуми щодо диференціації навчання. Сучасні вчителі намагаються максимально враховувати рівень навчальних досягнень та розвитку дітей, добираючи відповідно диференційовані завдання, а також сприяючи розвитку здібностей школярів.

Знаний педагог висловлював думки щодо структури уроку і вкременлював початок уроку, його продовження і закінчення. На кожному уроці треба виділяти час для опитування учнів, для пояснення нового матеріалу та закріплення отриманих знань. Також у багатьох своїх роботах Коменський сформулював вимоги до вчителя. Вчитель повинен бути чесним, наполегливим, стараним, взірцем чесноти, прикладом для учнів. Він повинен любити своїх учнів і ставитися до них, як до своїх дітей [1; 2].

Принципи навчання, сформульовані Коменським, і сьогодні є актуальними для української педагогіки. Це принципи наочності, природовідповідності (урахування вікових та індивідуальних особливостей), свідомості й активності, міцного оволодіння знаннями, наступності та систематичності. Дидакт зазначив, що викладання має бути «коротким, приємним і ґрунтовним» [2].

Таким чином, ми з'ясували основні теоретичні положення педагогічної спадщини Яна Амоса Коменського, що використовуються в шкільній освіті упродовж кількох століть і є актуальними для сучасної освіти – класно-урочна система, принципи навчання, цілі та завдання виховання, а також вимоги до підготовки вчителів. Вони обумовлюють перспективи формування теорії та практики навчання і виховання дітей у різних закладах освіти України.

Список використаних джерел:

1. Коменский Я. А. *Избранные педагогические сочинения*: В 2-х т. Т. 1. [Электронный ресурс]. – М.: Педагогика, 1982. 656 с. — Режим доступа: <http://narodnoe.org/old/Classics/Komensky/Komensky1982T1.pdf>
2. Левківський М. В. *Історія педагогіки: навчальний посібник: 4-те вид.* – К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко [Електронний ресурс]. К.: Українська академія дитинства, 2017. 80 с. – Режим доступу: https://vstart.com.ua/files/programa_vpevnenii_start_2017.pdf

5. Про дошкільну освіту [Електронний ресурс]: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2001, № 49 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

6. Про освіту [Електронний ресурс]: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2017, № 38-39. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

7. Про повну загальну середню освіту [Електронний ресурс]: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2020, № 31. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

8. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін. [Електронний ресурс]. Київ: ТОВ «МЦФЕР Україна», 2019. 488 с. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programu-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf>